

Дослідження у сфері кримінального права

УДК 343.26(477)

ГУМАНІЗАЦІЯ ПОКАРАНЬ В УКРАЇНІ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕПЕНАЛІЗАЦІЇ

HUMANIZATION OF PUNISHMENTS IN UKRAINE: PRACTICAL ISSUES OF DEPENALIZATION

Микола Тітов

Канд.юрид.наук, професор кафедри кримінального права, процесу та криміналістики Академії праці, соціальних відносин і туризму

Mykola Titov

PhD in Law, Professor, Academy of Labour, Social Relations and Tourism

Богдан Штиря

Старший викладач кафедри кримінального права, процесу та криміналістики Академії праці, соціальних відносин і туризму

Bohdan Shtyria

Assistant Professor, Academy of Labour, Social Relations and Tourism

Анотація

У статті розглянуто питання пенальної політики в Україні у контексті європейських стандартів та правил. Визначено проблеми, пов'язані із застосуванням таких механізмів депеналізації, як амністія та помилування, пом'якшення покарань, які видаються недостатньо унормованими. Доведено, що «Закон Савченко» зумовив появу нових проблем, а не став ефективним кроком депеналізації покарань. Виявлено труднощі, зумовлені змінами законодавства щодо організації праці засуджених в Україні. Встановлено, що трансформація пенальної політики відбувається в Україні децю хаотично, без врахування наукових розробок та міжнародних стандартів.

Запропоновано доповнити визначення практичної депеналізації як виду діяльності, що в кінцевому підсумку повинна бути спрямована на профілактику та викорінення злочинності, законодавчо врегулювати застосування помилування в Україні. Висвітлено принципи використання праці засуджених.

Ключові слова: виконання покарань, пенальна політика, депеналізація, праця засуджених.

Abstract

The paper reviews the issue of resetting the penal policy of Ukraine with respect of legal regulation changes. It takes into account the necessity of setting such approach to the execution of punishments that will be in line with the European requirements and ideas of humanization of punishments. The study is based on the analysis of national and European legal documents, reflections on their implementation in Ukraine; observations from the application of legal norms into practice of the penitentiary system.

The paper uncovers the challenges in using pardons for prisoners (currently undertaken by the President of Ukraine). The mitigation of punishment as a mechanism for depenalization can be also characterized as problematic, as different legal norms are incoherent.

The undertaken analysis of the "Savchenko's Law" (regarding the court's counting of the period of pretrial detention at the rate of one day of pretrial detention for two days of imprisonment) proved the innovative legislation had caused the emergence of new problems, it was not an effective step in changing penalties.

Special attention is given in the paper to the organization of work of prisoners in Ukraine. The introduction of new legal norms that allow prisoners not to work led to contradictions and confronts existing practices, and even European approaches, because work of prisoners is regarded as a key mean of correction and re-socialization.

To foster depenalization in Ukraine the international legal acts should be more actively used for regulating the penal policies, including policy on work of prisoners.

The study proved that the depenalization in Ukraine is carried out inconsistently, spontaneously, on demand and in the interests of certain political stakeholders. It ignores researches are not principles of social justice and inevitability of punishment for the offense. Authors proposed to supplement the definition of practical depenalization as a type of activity, which ultimately should be aimed at preventing crime towards its eradication.

To diminish corruption within the pardon application process in Ukraine, it will be valuable to adopt the special Law "On the application of pardon in Ukraine".

Authors suggest changing the provisions of Article 118 of the Criminal Executive Code of Ukraine regarding obligation of prisoners to work and to give them a choice of specialties.

Key words: execution of punishments, penal policy, depenalization, work of convicts.

Постановка проблеми. Застосування каральних заходів до правопорушників належить до числа найдавніших соціальних практик, використовуваних на всіх історичних етапах розвитку цивілізації. Ця практика, як відзначає А. Митрофанов, передбачає відповідальність, адекватну порушенню чинного законодавства, тобто, з одного боку, це еквівалентна відплата злочинцю за вчинене, а з іншого – виховний ефект «охолодження емоцій» та гальмування деструктивних настроїв потенційних злочинців [1, с. 87]. За твердженням В. Бачиніна, інтенсивність покарань змінювалась історично, адже вона залежить від цивілізованості суспільства, характеру його економіки, ступеня антагонізованості психіки людей та багатьох інших чинників [2].

У сучасному науковому дискурсі послуговуються поняттям «пеналогія» (від лат. роена – покарання), під яким мають на увазі вчення про покарання за вчинені злочини. А державну політику у цій сфері – пенальною. За твердженням Є. Назимка, пенальна політика являє собою підсистему або систему меншого порядку, ніж правова політика держави у сфері протидії злочинності; вона утворена з чотирьох галузей: кримінально-правової, кримінально процесуальної, кримінально-виконавчої та кримінологічної. При цьому науковець відзначає, що кримінально-правова галузь сутнісно впливає на кримінально-виконавчу галузь,

і виокремлює такі напрями цього впливу: 1) визначення загальних напрямів кримінально-правової репресії; 2) формування системи та видів кримінального покарання; 3) закріплення підстав та порядку звільнення від покарання; практику призначення окремих видів покарань [3].

Зараз в Україні триває процес реформування пенітенціарної системи. До запровадження цих реформ залучається значна кількість фахівців, науковців, правозахисників, які пропонують свої рекомендації спрямовані як на попередження повторності злочинності, так і на створення в Україні справедливого, демократичного і безпечного суспільства [4; 5]. Проте результативність і ефективність реформ, на наш погляд, залишається низькою. Стан вітчизняної системи виконання кримінальних покарань викликає виправдану критику з боку міжнародних та вітчизняних правозахисних організацій, громадськості і навіть державних органів.

На особливу увагу заслуговує ідея та практика депеналізації, яку визначають як напрям кримінально-правової політики держави, котрий полягає в передбаченні у законодавстві стосовно кримінальної відповідальності і застосування судами підстав звільнення особи від кримінальної відповідальності або від покарання. У такому розумінні депеналізація – це незастосування покарання за кримінальні злочини,

а також встановлення у законі і застосування на практиці різних видів звільнення від кримінальної відповідальності, а також покарання.

Аналіз останніх публікацій. У науковій літературі проблемам реформування вітчизняної пенітенціарної системи приділено значну увагу (див., наприклад, праці таких дослідників, як В.Кіндратишина [6], Ю. Кернякевич-Танасійчук [7], М. Яцишин [8] та ін.).

Депеналізацію, як елемент правової політики держави у сфері протидії злочинності, під різними кутами зору та в різних аспектах досліджували як українські, так і закордонні вчені. Так, привертає увагу дисертаційне дослідження Є. Назимко[9], в якому депеналізацію визначено як напрям кримінально-правової сфери пенальної політики України, який здійснюється уповноваженими органами державної влади та полягає у внесенні змін та доповнень до Кримінального Кодексу (далі – КК) України, якими передбачається більш м'який вид чи (та) розмір покарання як в положеннях Загальної частини, так і в санкціях статей (частин статей) Особливої частини, призначенні більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, звільненні від покарання та його відбуття.

Деякі аспекти депеналізації у кримінально-виконавчій політиці України розглядалися авторами цієї статті на конференції «Цілі сталого розвитку: глобальні та національні виміри» (2017 р.) [10].

Наразі потребують детальнішого розкриття практичні проблеми впровадження в Україні депеналізації кримінально-виконавчої (пенітенціарної) політики України, які, на нашу думку, не достатньо вивчені.

Мета та методи роботи. Основна мета дослідження полягає у дослідженні окремих проблем практичної депеналізації (може просто депеналізації, без слова практичної) у кримінально-виконавчій політиці України. Робота виходить із важливості ухвалення змін у нормативно-правових актах, які формують кримінально-виконавчу політику сучасної України та регламентують основні права і обов'язки засуджених. Дослідження ґрунтується на загальнофілософському діалектико-матеріалістичному підході до пізнання соціально-правових явищ і використовує такі дослідницькі методи, як порівняльний (зіставлення юридичних норм і практики їх реалізації органами і установами кримінально-виконавчої системи України), аналіз документації, прямих і опосередкованих спостережень, бесід та інтерв'ю (для визначення сучасного стану і перспектив удосконалення

практичної депеналізації кримінально-виконавчої системи України).

Основні результати. *Інститут амністії та помилування.* Особливе місце в депеналізації посідає інститут помилування та амністії, адже саме вони окреслюють порядок і умови звільнення засуджених осіб від кримінальної відповідальності чи покарання. Проте інститут помилування чинним українським законодавством не врегульований, порядок здійснення помилування регулюється Положенням, затвердженим Указом Президента України (2015 р.) [11], контроль за виконанням якого покладено на Департамент з питань помилування Адміністрації Президента України. Тобто, на теперішній час інститут помилування і здійснюється фактично, і контролюється винятково Адміністрацією Президента України.

На наш погляд, ухвалення окремого закону стосовно цих питань та покладення функцій контролю на прокуратуру сприятиме унеможливленню корупційної складової у питаннях помилування. Можливо, доречно було б унормувати одним законодавчим актом застосування як амністії, так і помилування.

Контраверсійність «Закону Савченко». Відзначимо деяку заполітизованість питання депеналізації кримінальних покарань. Так, 26 листопада 2015 р. Верховна Рада ухвалила Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо вдосконалення порядку зарахування судом строку попереднього ув'язнення у строк покарання» [12], який у публічному дискурсі дістав назву «Закону Савченко». Основною метою цього нормативного акту його автори назвали «компенсацію» засудженим часу перебування в слідчих ізоляторах, зменшення чисельності утримуваних і строків їх перебування в ізоляторах, а також скорочення видатків з бюджету.

Законом передбачалося зарахування судом строку попереднього ув'язнення у разі засудження до позбавлення волі в межах того самого кримінального провадження, у межах якого до особи було застосовано попереднє ув'язнення, з розрахунку один день попереднього ув'язнення за два дні позбавлення волі. За формальними ознаками під дію нового закону підпадало майже 49 тис. осіб, які утримуються в установах кримінально-виконавчої системи України [13].

У вересні 2016 р. Генеральний прокурор України Ю. Луценко на засіданні парламентського Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності заявив про

суттєве збільшення кількості практично всіх видів злочинів. За наданою ним інформацією, кількість злочинів в Україні зросла на 23%. З початку року було зареєстровано 410 тисяч кримінальних правопорушень. 60% всіх злочинів – це крадіжки. 221 тисяча людей постраждала від крадіжок. Зросла кількість умисних убивств та розбійних нападів. 10% злочинів скоїли люди, які вийшли за «Законом Савченко» [14].

На наш погляд, «Закон Савченко» не відповідав істинним цілям депеналізації щодо профілактики злочинності у бік її викорінення, а навпаки – призвів до погіршення стану злочинності у державі і лише створив проблеми для суспільства. Цей нормативний акт зазнавав постійної критики з боку фахівців, громадськості та представників деяких політичних сил. Зрештою, у травні 2017 р. законодавець припинив чинність цього акту.

Пом'якшення покарань. Найповніше взаємозв'язок депеналізації з кримінально-виконавчою сферою пенальної політики України простежується у переході від прогресивної системи відбування покарання до депеналізації, оскільки саме зміна кримінально-виконавчого статусу особи обумовлює зміну її кримінально-правового статусу. Умовно-дострокове звільнення (ст.ст. 81, 107 КК України [15]) та заміна невідбутої частини покарання більш м'яким (ст. 82 КК України [15]), які належать до прогресивної системи відбування покарання, являють собою різновиди депеналізації.

Під час заміни невідбутої частини покарання на м'якіше суди мають керуватися статтями Загальної частини КК, якими регулюється права природа конкретного виду покарання та визначаються строки (розміри). Однак, не будь-яким більш м'яким покаранням можна замінити покарання, визначене судом в обвинувальному вирокі.

Також у механізмі реалізації пом'якшення призначеного покарання наявна проблема, що постає з приводу визначення можливості пом'якшення покарання, що замінено вже судом на підставі ст. 82 КК України, [15] і яким чином у цьому випадку вираховуються строк відбутого вже покарання. У ч. 5 ст. 82 КК України передбачена можливість застосування умовно-дострокового звільнення до осіб, яким покарання замінено більш м'яким, за правилами, передбаченими ст. 81 КК України [15].

У сфері пом'якшення покарань спостерігаються сутнісні неузгодженості норм

процесуального і кримінально-виконавчого права [16], що потребують законодавчого урегулювання [5, с. 199].

Залучення засуджених до праці. До проблем, що виникли під час депеналізації процесу відбування покарання, можна віднести зміну норми ст. 118 Кримінально-виконавчого кодексу (далі – КВК) України, викладену в такій редакції: «Засуджені до позбавлення волі мають право працювати в місцях і на роботах, які визначаються адміністрацією колонії» [16].

До цієї законодавчої новели засуджені мали обов'язок працювати. Тепер же вони його позбулися. Така зміна у законодавстві порушує низку питань: Як практично забезпечувати процес ресоціалізації засуджених, створювати їм належні умови тримання в установах виконання покарань та готувати їх до життя на волі без залучення до праці? Як формувати у них свідомі зміни до правослухняної поведінки, сумлінного ставлення до суспільно корисної праці? Як засуджені мають відшкодовувати заподіяну злочинами шкоду?

Для адміністрацій установ виконання покарання залишився єдиний спосіб залучення до праці засуджених: тих, які бажають скористатися передбаченими законом пільгами (заміна невідбутої частини покарання більш м'яким і умовно-дострокове звільнення), можна стимулювати до роботи на підставі ст. 130 КВК України: «Заходи заохочення, що застосовуються до осіб, позбавлених волі: «1. За сумлінну поведінку і ставлення до праці, навчання, активну участь у роботі самодіяльних організацій до засуджених можуть застосовуватися такі заходи заохочення...» [16].

Дещо суперечливим у цьому контексті виглядає і зміст статті 133 КВК України: «Злісним порушником установленого порядку відбування покарання є засуджений, який не виконує законних вимог адміністрації, необґрунтовано відмовляється від праці (не менш як три рази протягом року); вживає спиртні напої, наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги чи інші одурманюючі засоби; виготовляє, зберігає, купує, розповсюджує заборонені предмети; бере участь у настільних та інших іграх з метою здобуття матеріальної чи іншої вигоди; вчинив дрібне хуліганство; систематично ухиляється від лікування захворювання, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб» [16]. Тобто, засуджений може двічі відмовитися від праці, і лише за третім разом вважатиметься злісним порушником.

Оскільки у відповідності до вимог ст.118 КВК України засуджений працювати не зобов'язаний, то визначення «злісного порушника» на практиці втрачає своє призначення і унеможливає правильну класифікацію злісних порушників встановленого порядку відбування покарання. На практиці виявляється, що небажання працювати висловлюють, в основному, засуджені, які відносять себе до «смотрящих» за установами, «зłodіїв у законі», лідерів чи «авторитетів» злочинного середовища, які вважають, що не повинні працювати задля підтримання свого статусу і вдаються до різного роду хитрощів щодо пом'якшення для себе умов тримання, ухилення від праці, виконання режимних вимог. Адміністрація установ виконання покарань може проводити профілактичну роботу з ними, застосовуючи заходи кримінально-правового впливу, зокрема статтю 391 КК України [15].

На наш погляд, внесення змін до статті 118 КВК України [16] не сприяло процесу ресоціалізації засуджених, а тільки стало черговою перешкодою для застосування норми статті 391 КК України [15] до злісних порушників.

Обговорення результатів. В Україні ухвалено низку законодавчих актів, які суттєво змінили порядок виконання покарань, безпосередньо передбачили депеналізацію кримінальних покарань. Дедалі більше уваги приділяють питанням гуманного ставлення до ув'язнених і засуджених, повазі до їхньої людської гідності, порядку виконання та відбування призначеного судом покарання тощо [17; 18]. За таких умов базовим принципом розвитку пенальної політики держави стає гуманізм, що визначає зміст депеналізації, а це свою чергу потребує узгодження законодавства та практики його застосування із парадигмою прав людини.

На жаль, в Україні у питаннях депеналізації не спостерігається системного підходу до врахування наукових досліджень і досвіду фахівців кримінально-виконавчої системи щодо поступового і виваженого здійснення депеналізації. Почасті ухвалюються такі законодавчі акти, які слугують інтересам певних політичних сил і які порушують принципи справедливості та невідворотності кримінального покарання.

На наш погляд, Україні потрібно активніше звертатися до міжнародних норм, покликаних підвищити рівень утримання в місцях позбавлення волі, насамперед, Європейських пенітенціарних правил (1987 р.) [19]. Правила, зокрема,

досить детально регулюють загальні принципи управління пенітенціарними установами (прийом і реєстрація, розподіл і класифікація, розміщення засуджених), особистої гігієни, одягу, харчування, медичного обслуговування, дисципліни і покарання ув'язнених, засоби стримування, порядок надання інформації та подання скарг, спілкування із зовнішнім світом, релігійної та моральної підтримки, зберігання речей, переміщення засуджених, вимоги до персоналу пенітенціарних установ, режими утримання, працю, навчання, фізкультуру, спорт, дозволя, підготовку до звільнення, встановлюють додаткові правила для спеціальних категорій ув'язнених.

Також українському законодавцю та тим, хто відповідає за формування і втілення кримінально-виконавчої політики, слід звернути увагу на основні принципи організації праці, викладені у Європейських пенітенціарних правилах [19]. Відзначимо наступне: 1) засуджений зобов'язаний працювати (адміністрація установ повинна прагнути надати достатньо корисної роботи). Не зобов'язані працювати тільки особи, взяті під варту, тобто чию провину ще не доведено. Але в добровільному порядку вони можуть працювати; 2) праця має розглядатись як засіб виправлення і ресоціалізації (характер роботи, що надається, має підтримувати або розвивати навички, які дадуть засудженому змогу заробляти на життя після звільнення); 3) праця повинна бути суспільно-корисною (організація та методи роботи мають бути аналогічними роботі на волі, щоб максимально підготувати засудженого до звільнення); 4) праці має поєднуватись із професійним навчанням (засудженим має надаватися робота з елементами професійної підготовки); 5) праця не повинна спричиняти засудженим страждання; 6) навчання засуджених адекватної поведінки в повсякденному житті після звільнення.

Приведення українського законодавства у відповідність до цих норм (має бути норм) – міжнародне зобов'язання нашої держави. З огляду на це Україна повинна здійснити чимало перетворень: привести у належний стан умови утримання в установах, забезпечити дієвість системи альтернативних покарань на прикладі служби пробації, трансформувати примусову систему залучення засуджених до праці на соціально-доцільну, створити дієву систему ресоціалізації та соціальної адаптації засуджених з метою відмови останніх від подальшої злочинної діяльності, забезпечити нормальне медичне обслуговування,

загальноосвітнє та професійно-технічне навчання засуджених тощо.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави для твердження, що практична депеналізація в Україні здійснюється непослідовно, стихійно, подекуди в інтересах певних політичних сил (свідченням чого можна вважати ухвалення «Закону Савченко»). Здійснювані кроки з практичної депеналізації видаються такими, що не враховують принципів соціальної справедливості, невідворотності покарання за вчинений злочин. При цьому депеналізація не відповідає своїй основній меті, а саме – профілактиці злочинності та її викоріненню.

Потребують подальшої розробки механізми депеналізації кримінально-виконавчої політики. Так, на нашу думку, для уникнення корупційних дій потребує врегулювання окремим законодавчим актом застосування помилування в Україні.

Актуальним залишається послідовне узгодження процесуального і кримінально-виконавчого права з метою забезпечення адекватних процедур пом'якшення покарань.

У межах забезпечення депеналізації потребує змін норма статті 118 КВК України, де має бути зазначений обов'язок засуджених працювати, надавши їм право вибору спеціальностей, які може запропонувати адміністрація місць позбавлення волі. Цю зумовлено тим, що праця засуджених має розглядатись як один із ключових засобів виправлення і ресоціалізації, як обов'язкова передумова для досягнення процесу позитивних змін особистості засудженого.

Україні слід більше спиратися на міжнародні норми, зокрема, на Європейські пенітенціарні правила, які орієнтовані на гуманізацію покарань і парадигму прав людини.

Перелік літератури та джерел інформації

1. Митрофанов А. А. Основні напрямки кримінально-правової політики в Україні: формування та реалізація. Одеса: Вид-во Одес. юрид. ін-ту НУВС, 2004. 132 с.
2. Бачинин В.А. Філософія права і преступлення. Харків: Фолио, 1999. 527с.
3. Назимко Є. С. Деякі аспекти взаємозв'язку депеналізації з кримінально-виконавчою галуззю пенальної політики України // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2010. Вип. 2. С. 116-123.
4. В пошуках альтернатив тюремному покаранню: М-ли міжнар. симпозиуму 15-16 січня 1997 р. / Ред. О.В. Беца. Київ: Freedom House, 1997. 138с.
5. Сучасні проблеми та тенденції розвитку кримінально-виконавчого права в Україні : збірник м-лів Всеукр. наук.-практ. семінару [20 листопада 2015 року, м. Харків]. Харків: ХНУВС, 2015. 200 с.
6. Кондратішина В. В. Кримінально-виконавча політика України: формування та реалізація : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2009. 275 с.
7. Кернякевич-Танасійчук Ю. Система принципів кримінально-виконавчої політики України. Національний юридичний журнал: теорія і практика. 2016. № 4. С. 163-166.
8. Яцишин М.М. Історико-правові засади кримінально-виконавчої політики України. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. 375 с.
9. Назимко Є.С. Депеналізація як елемент пенальної політики України: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2011. 210 с.
10. Штиря Б.В. Деякі аспекти депеналізації у кримінально-виконавчій політиці України // Цілі сталого розвитку: глобальні та національні виміри: матеріали наук.-практ. конф. (5-6 квітня 2017 р.) /Ред. Семигіна Т.В. Київ: АПСВТ, 2017. С. 253-255.
11. Положення про порядок здійснення помилування: Указ Президента України від 21.04.2015 №223/2105. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/223/2015 (дата звернення 5 лютого 2017 р.).
12. Про внесення зміни до Кримінального кодексу України щодо удосконалення порядку зарахування судом строку попереднього ув'язнення у строк покарання: Закон України від 26.11.2015. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/838-19(дата звернення 5 лютого 2017 р.).
13. Гуржа В.С.Реформа пенітенціарної системи в Україні – вітчизняний бренд-криза? // Зеркало недели. 2016. №16. URL: http://gazeta.zn.ua/LAW/reforma-penitenciarnoy-sistemy-v-ukraine-otchestvennyy-brend-krizis_.html(дата звернення 30 квітня 2017 р.).
14. Стенограма спеціального засідання Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності 21 вересня 2016 року. URL: http://komzakonpr.rada.gov.ua/documents/zasid/73707.html(дата звернення 5 лютого 2017 р.).
15. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 № 2341-III. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14(дата звернення 1 лютого 2017 р.).
16. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон від 11.07.2003 № 1129-IV. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15(дата звернення 1 лютого 2017 р.).
17. Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо адаптації правового статусу засудженого до європейських стандартів: Закон України від 8.04.2014 р. № 1186-VII URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1186-18(дата звернення 7 лютого 2017 р.).
18. Дотримання прав людини у пенітенціарній системі України / Ред. М. В.Романов. Харків: Права людини, 2015. 480 с.
19. Європейські пенітенціарні (в'язничні) правила. Редакція від 11.01.2006 / Рада Європи. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_032(дата звернення 5 лютого 2017 р.).

References

1. Mytrofanov, A. A. (2004). *Osnovni napryamky kryminal'no-pravovoyi polityky v Ukraini: formuvannya ta realizatsiya* [The main directions of penal policy in Ukraine: development and implementation]. Odesa: Vyd-vo Odes. yuryd. in-tu NUVS.
2. Bachynyn, V.A. (1999). *Fylosofiya prava y prestuplenyya* [Philosophy of law and crime]. Khar'kov: Folyo.
3. Nazymko, Y. S. (2010). Deyaki aspekty vzayemov'язku depenalizatsiyi z kryminal'no-vykonavchoyu haluzzyu penal'noyi polityky Ukrainy [Some aspects of the relationship between the depenalization and criminal executive branch of the penal policy of Ukraine]. *Visnyk Luhans'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E. O. Didorenka*, 2, 116-123.
4. Betsa, O.V., ed. (1997). *V poshukakh al'ternatyv tyuremnomu pokarannyu* [In search of alternatives to prison punishment]. Kyiv: Freedom House.
5. KHNUVS (2015). *Suchasni problemy ta tendentsiyi rozvytku kryminal'no-vykonavchoho prava v Ukraini* [Current problems and trends of penal law in Ukraine]. Kharkiv: KHNUVS.
6. Kondratishyna, V. V. (2009). *Kryminal'no-vykonavcha polityka Ukrainy: formuvannya ta realizatsiya (Dys. ... kand. yuryd. nauk)* [Penal policy of Ukraine, elaboration and implementation (PhD Thesis in Law)]. L'viv.
7. Kernyakevych-Tanasiychuk, Y. (2016). Systema pryntsyziv kryminal'no-vykonavchoyi polityky Ukrainy [The system of principles of the penal policy of Ukraine]. *Natsional'nyy yurydychnyy zhurnal: teoriya i praktyka*, 4, 163-166.
8. Yatsyshyn, M. M. (2010). *Istoryko-pravovi zasady kryminal'no-vykonavchoyi polityky Ukrainy* [Historical and legal principles of penal policy of Ukraine]. Luts'k: Volyn. nats. un-t im. Lesi Ukrainky.
9. Nazymko, Y. S. (2011). *Depenalizatsiya yak element penal'noyi polityky Ukrainy (Dys. ... kand. yuryd. nauk)* [Depenalization as a part of the penal policy of Ukraine (PhD Thesis in Law)]. Kyiv.
10. Styria, B. V. (2017). Deyaki aspekty depenalizatsiyi u kryminal'no-vykonavchiy politytsi Ukrainy [Some aspects of depenalization in penal policy of Ukraine]. In Semigina, T.V., ed. *Tsil'i staloho rozvytku: hlobal'ni ta natsional'ni vymiry*. Kyiv: APSVT, 253-255.
11. President of Ukraine (2015). *Polozhennya pro porjadok zdiysnennya pomyluvannya: Ukaz* [Order "Regulation on the Procedure of Pardon"]. Retrieved from: zakon.rada.gov.ua/laws/show/223/2015.
12. Verkhovna Rada of Ukraine (2015). *Pro vnesennya zminy do Kryminal'noho kodeksu Ukrainy shchodo udoskonalennya porjadku zarakhuvannya sudom stroku poperedn'oho u'v'yznennya u strok pokarannya: Zakon Ukrainy* [Law of Ukraine "On Amendments to the Criminal Code of Ukraine concerning improvement of court order enrollment period in detention sentence"]. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/838-19>.
13. Hurzha, V. S. (2016). Reforma penitentsiarnoyi systemy v Ukraini – vitchyznyanyy brend-kryza? [Reforms of prison system in Ukraine - a domestic brand crisis?]. *Zerkalo nedely*, 16. Retrieved from: <http://gazeta.zn.ua/LAW/reforma-penitentsiarnoy-sistemy-v-ukraine-otechestvennyy-brend-kryzis-.html>.
14. Verkhovna Rada of Ukraine (2016). *Stenohrama spetsial'noho zasidannya Komitetu z pytan' zakonodavchoho zabezpechennya pravoohoronnoyi diyal'nosti 21 veresnya 2016 roku* [Record of the special meeting of the Committee on Legislative Support of Law Enforcement 21 September 2016]. Retrieved from: <http://komzakonpr.rada.gov.ua/documents/zasid/73707.html>.
15. Verkhovna Rada of Ukraine (2001). *Kryminal'nyy kodeks Ukrainy* [The Criminal Code of Ukraine]. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
16. Verkhovna Rada of Ukraine (2003). *Kryminal'no-vykonavchyy kodeks Ukrainy* [The Penal Code of Ukraine]. Retrieved from: URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>.
17. Verkhovna Rada of Ukraine (2014). *Pro vnesennya zmin do Kryminal'no-vykonavchoho kodeksu Ukrainy shchodo adaptatsiyi pravovoho statusu zasudzhеноho do yevropeys'kykh standartiv: Zakon Ukrainy* [Law of Ukraine "On amending the Criminal Procedure Code of Ukraine to adapt the legal status of the convict to European standards"]. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1186-18>.
18. Romanov, M. V., ed. (2015). *Dotrymannya prav lyudyny u penitentsiarniy systemi Ukrainy* [Human rights in the penitentiary system of Ukraine]. Kharkiv: Prava lyudyny.
19. Council of Europe (2006). *The European Prison rules*. Retrieved from: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_032.

Матеріал надійшов 22.05.2017 р.